

## บทที่ 2

### แนวความคิดทั่วไปในเรื่องหน้าที่ของผู้ขายที่เกี่ยวกับสิทธิในสินค้า

#### 1 แนวความคิดทั่วไปของ CISG

CISG ได้กำหนดหน้าที่ของผู้ขายในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในสินค้าไว้ในมาตรา 41 ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิหรือการฟ้องร้องในสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ และในมาตรา 42 ซึ่งเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิหรือการฟ้องร้องในสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ โดยสาเหตุที่ CISG แบ่งหน้าที่ของผู้ขายออกเป็น 2 กรณีดังกล่าวนี้ ก็เนื่องจากคณะกรรมการร่าง CISG มีแนวคิดว่ากรณีทั้งสองนั้นมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องขอบเขตของหน้าที่ ความสำคัญของความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขาย และการยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ขาย

หน้าที่ของผู้ขายในกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ตามมาตรา 41 นั้น ผู้ขายมีหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าที่ปลอดจากสิทธิหรือการฟ้องร้องของบุคคลภายนอก โดยสิทธิของบุคคลภายนอกนี้จะหมายความรวมถึงทั้งทรัพย์สินและบุคคลสิทธิ ทั้งนี้หน้าที่ของผู้ขายในกรณีนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ถึงแม้ผู้ขายจะไม่ทราบว่าสินค้านั้นอยู่ภายใต้สิทธิหรือการฟ้องร้องของบุคคลภายนอก ผู้ขายก็ต้องรับผิดเพราะไม่ทำหน้าที่ตามมาตรา 41

สำหรับเวลาที่ผู้ขายต้องทำให้สินค้าปลอดจากสิทธิหรือการฟ้องร้องนั้น CISG กำหนดให้ผู้ขายต้องทำหน้าที่ในเวลาที่ทำกรส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ขายจะไม่ได้ทำหน้าที่ในเวลาที่ถูกกฎหมายกำหนด CISG ก็ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายไว้ 2 กรณีคือ กรณีผู้ซื้อไม่แจ้งผู้ขายถึงการรบกวนขัดสิทธิ และกรณีผู้ซื้อตกลงยอมรับสินค้าที่อยู่ภายใต้สิทธิหรือการฟ้องร้องของบุคคลภายนอกนั้น และนอกจากข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายอันเกิดจากกฎหมายแล้ว คู่สัญญายังสามารถตกลงเพื่อยกเว้นหน้าที่ของผู้ขายในกรณีนี้ได้เช่นกัน

สำหรับหน้าที่ของผู้ขายในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ตามมาตรา 42 นั้น ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าที่ปลอดจากสิทธิหรือการฟ้องร้องของบุคคลภายนอกที่มีสาเหตุเนื่องมาจากสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ โดยหน้าที่ของผู้ขายในกรณีนี้จะเกี่ยวข้องกับความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขาย กล่าวคือ ผู้ขายจะต้อง

รับผิดชอบเมื่อผู้ขายทราบหรือไม่อาจจะไม่รู้<sup>1</sup> ถึงการมีอยู่ของสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ในขณะที่ทำสัญญาเท่านั้น นอกจากนี้ CISG ยังกำหนดขอบเขตของหน้าที่ของผู้ขายให้จำกัดเฉพาะสิทธิหรือการฟ้องร้องในเรื่องสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ตามกฎหมายของรัฐที่คู่สัญญาคาดหมายว่าจะใช้สินค้าในรัฐดังกล่าว หรือหากไม่ได้คาดหมายไว้จะจำกัดเฉพาะสิทธิหรือการฟ้องร้องตามกฎหมายของรัฐที่ผู้ซื้อที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในรัฐนั้นเท่านั้น

ในทั้งสองกรณี CISG กำหนดว่าผู้ขายจะต้องรับผิดชอบหากบุคคลภายนอกมีสิทธิหรือทำการฟ้องร้องเกี่ยวกับสินค้า โดยในกรณีบุคคลภายนอกมีสิทธินั้นผู้ขายจะต้องรับผิดชอบหากบุคคลภายนอกมีสิทธิจริง ๆ แต่สำหรับกรณีการฟ้องร้องโดยบุคคลภายนอกนั้น ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อแม้บุคคลภายนอกจะไม่มีสิทธิจริง ๆ ตามที่ฟ้องร้อง แต่อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบของผู้ขายก็ไม่มีขอบเขตรวมถึงกรณีผู้ขายสามารถพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกฟ้องร้องทั้ง ๆ ที่ไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุน ซึ่งสาเหตุที่ CISG กำหนดเช่นนี้เพราะคณะกรรมการร่างเห็นว่า ถึงแม้บุคคลภายนอกจะไม่มีสิทธิจริง ๆ ผู้ซื้อก็ยังได้รับความเสียหายหรือเสียโอกาส นอกจากนี้ การที่บุคคลภายนอกทำการฟ้องร้องนั้น มักเกิดจากเหตุที่ผู้ขายรู้หรือควรจะรู้อยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญาดังนั้น จึงได้กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในกรณีบุคคลภายนอกฟ้องร้องผู้ซื้อในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในสินค้าถึงแม้ว่าบุคคลภายนอกที่ฟ้องร้องนั้นจะไม่มีสิทธิจริง ๆ ด้วย

เวลาที่ผู้ขายต้องทำให้สินค้าปลอดจากสิทธิหรือการฟ้องร้องเกี่ยวกับสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ คือเวลาที่ผู้ขายทำการส่งมอบสินค้า แต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ขายจะไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวในเวลาที่กำหนด CISG ก็ได้กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายไว้ 3 กรณีคือ กรณีผู้ซื้อไม่แจ้งผู้ขายถึงการรบกวนขัดสิทธิ กรณีผู้ซื้อหรือไม้อาจจะไม่รู้ถึงสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ และกรณีสิทธิหรือการฟ้องร้องนั้นเป็นผลจากการที่ผู้ซื้อให้ข้อมูลแก่ผู้ขาย

ในเรื่องการเยียวยาแก่ผู้ซื้อกรณีผู้ขายทำผิดหน้าที่ทั้งกรณีที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญา และกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในทางอุตสาหกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ นั้น CISG ไม่ได้กำหนดวิธีการเยียวยาแก่ผู้ซื้อไว้เป็นการเฉพาะจึงต้อง

---

<sup>1</sup> การใช้คำว่า “ไม่อาจจะไม่รู้” นั้น กฎหมายมีเจตนาที่จะเน้นให้เห็นถึงความหมายที่ต่างจาก “ควรจะรู้” เพื่อคำว่า “ไม่อาจจะไม่รู้” มีความหมายว่าผู้นั้นจะต้องไม่ประมาทต่อข้อมูลที่อยู่ตรงหน้าของตน แต่คำว่า “ควรจะรู้” นั้นมีความหมายว่า โดยมาตรฐานของวิญญูชนแล้วจะต้องรู้ถึงข้อมูลนั้น ๆ

ใช้วิธีการเยียวยาที่ CISG กำหนดไว้กว้าง ๆ สำหรับทุกกรณีโดยจะต้องปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละข้อพิพาท

CISG ไม่ได้มีการกำหนดอายุความในการฟ้องร้องไว้ทั้งกรณีการผิดหน้าที่ตามมาตรา 41 และกรณีการผิดหน้าที่ในมาตรา 42 ซึ่งตามประวัติการร่างแล้ว คณะกรรมการการร่างไม่ต้องการให้ความรับผิดชอบของผู้ขายในทั้ง 2 กรณีอยู่ภายใต้บังคับของอายุความใด ๆ ดังนั้น แม้จะไม่มีกำหนดไว้เป็นการเฉพาะใน CISG ก็ไม่สามารถนำกฎหมายภายในมาปรับใช้ดังที่กำหนดไว้ในลำดับการปรับใช้กฎหมายซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 7 ได้

## 2 แนวความคิดทั่วไปของกฎหมายอังกฤษ

กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของผู้ขายในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในสินค้าไว้ใน Sale of Goods Act 1979 (SOGA 1979) มาตรา 12 โดยกำหนดให้ผู้ขายมีข้อตกลงโดยปริยายในสัญญาซื้อขาย 3 ประการคือ ข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ขายมีสิทธิในการขายสินค้า ข้อตกลงโดยปริยายว่าในเวลาทำสัญญาสิทธิในสินค้า สินค้าจะปลอดจากภาระหรือการรบกวนขัดขวางที่ผู้ซื้อไม่ทราบก่อนทำสัญญา และข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ซื้อจะได้รับการครอบครองอย่างสงบ และนอกจากกฎหมายอังกฤษจะมีการกำหนดถึงกรณีการซื้อขายตามปกติดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีการกำหนดหน้าที่ของผู้ขายในกรณีการทำสัญญาซึ่งผู้ขายจะโอนเฉพาะสิทธิที่ตนหรือบุคคลภายนอกจะมีขึ้นด้วย โดยในกรณีนี้ ผู้ขายจะมีข้อตกลงโดยปริยายว่าจะเปิดเผยภาระหรือการรบกวนขัดขวางในสินค้าที่ผู้ขายทราบในเวลาทำสัญญาให้แก่ผู้ซื้อ และข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ซื้อจะไม่ถูกรบกวนการครอบครองโดยบุคคลที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นข้อตกลงโดยปริยายในกรณีใดก็ตาม หน้าที่ของผู้ขายจะมีเฉพาะกรณีบุคคลภายนอกที่สินค้าอยู่ภายใต้สิทธิหรือภาระของบุคคลภายนอกนั้นไม่มีสิทธิจริง ๆ ตามกฎหมายเท่านั้น

หน้าที่ของผู้ขายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในสินค้าตามกฎหมายอังกฤษจะมีทั้งกรณีที่ไม่ต้องพิจารณาถึงความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขาย และกรณีที่ต้องพิจารณาถึงความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขายประกอบด้วย โดยในกรณีที่ไม่ต้องพิจารณาถึงความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขายนั้นจะได้แก่ ข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ขายจะมีสิทธิในการขายสินค้า ข้อตกลงโดยปริยายว่าในเวลาทำสัญญาสิทธิในสินค้าจะปลอดจากภาระหรือการรบกวนขัดขวางที่ผู้ซื้อไม่ทราบก่อนทำสัญญา ข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ซื้อจะได้รับการครอบครองอย่างสงบ และข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ซื้อจะไม่ถูกรบกวนการครอบครองโดยบุคคลที่กฎหมายกำหนดเมื่อเป็นการโอนเฉพาะสิทธิในสินค้า ส่วนกรณีที่ต้อง

พิจารณาถึงความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขายประกอบนั้นก็คือ ข้อตกลงโดยปริยายว่าผู้ขายจะเปิดเผยภาระหรือการรบกวนที่ผู้ขายทราบในเวลาก่อนทำสัญญาให้แก่ผู้ซื้อ

สำหรับเวลาที่ผู้ขายจะต้องทำหน้าที่นั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อตกลงโดยปริยาย โดยจะมีทั้งในช่วงขณะทำสัญญาซื้อขายเช่นเรื่องการมีสิทธิในการขายหรือการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ผู้ซื้อ ช่วงการโอนกรรมสิทธิ์เช่น เรื่องการปลอดจากภาระหรือการรบกวน และในเวลาภายหลังจากโอนสินค้าไปแล้ว เช่นเรื่องการได้รับการครอบครองอย่างสงบ ซึ่งหากผู้ขายไม่ได้ทำหน้าที่ตามข้อตกลงโดยปริยายก็จะต้องรับผิดชอบแก่ผู้ซื้อ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายอังกฤษได้มีการกำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายไว้ เช่น ความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ซื้อในหน้าที่ในการทำให้สินค้าปลอดจากภาระหรือการรบกวนขัดขวางในขณะโอนกรรมสิทธิ์ หรือการได้รับการครอบครองอย่างสงบ และคู่สัญญาอาจตกลงเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายได้อีกด้วย

เมื่อผู้ขายผิดหน้าที่ตามข้อตกลงโดยปริยายในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในสินค้า กฎหมายอังกฤษไม่ได้กำหนดวิธีการเยียวยาผู้ซื้อไว้เป็นการเฉพาะ แต่มีการแบ่งประเภทของหน้าที่ กล่าวคือหน้าที่ของผู้ขายประเภท Condition ซึ่งหากทำผิดหน้าที่จะให้สิทธิแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายในการบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหาย กับหน้าที่ของผู้ขายประเภท Warranty ซึ่งไม่ให้สิทธิในการเลิกสัญญาแก่อีกฝ่าย แต่ให้อีกฝ่ายมีสิทธิเพียงการเรียกค่าเสียหายเท่านั้น

กฎหมายอังกฤษไม่ได้กำหนดอายุความไว้เป็นการเฉพาะในกรณีผู้ขายทำผิดหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในสินค้า แต่ได้มีการกำหนดไว้เป็นการทั่วไปใน Limitation Act 1980 โดยในกรณีนี้ อายุความในการฟ้องร้องจะมีกำหนด 6 ปีนับจากวันที่เกิดเหตุแห่งการฟ้องร้องขึ้น

### 3 แนวความคิดทั่วไปของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายไทยได้กำหนดหน้าที่ของผู้ขายในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขายในเรื่องสิทธิในสินค้าไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 475 ถึง มาตรา 482 โดยกำหนดในมาตรา 479 ให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อหากเกิดการรบกวนขัดสิทธิผู้ซื้อในลักษณะที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นหลุดจาก ผู้ซื้อทั้งหมดหรือบางส่วน หรือในลักษณะที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งสิทธิเป็นเหตุให้เสื่อมราคา เสื่อมความเหมาะสมในการใช้ เสื่อมความสะดวกในการใช้ สอย หรือเสื่อมประโยชน์อันควรจะได้จากทรัพย์สินนั้น แต่ถึงแม้จะมีการรบกวนขัดสิทธิของผู้ซื้อตามลักษณะที่กฎหมายกำหนดขึ้นแล้ว ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ เพราะกฎหมายกำหนดไว้ดีกว่า การรบกวนขัดสิทธินั้นจะต้องเกิดจากการที่บุคคลภายนอกมีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นในเวลาซื้อขาย หรือมิฉะนั้นจะต้องเกิดจากความผิดของผู้ขาย และนอกจากลักษณะ

และเหตุของการรบกวนขัดสิทธิแล้ว บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้รบกวนขัดสิทธิหรือเป็นผู้ทรงสิทธิซึ่งทรัพย์สินที่ซื้อขายอยู่ภายใต้บังคับของสิทธิดังกล่าวต้องมีสิทธิในทรัพย์สินจริง ๆ ผู้ขายจึงจะต้องรับผิดชอบ

หน้าที่ของผู้ขายในการทำให้สินค้าปลอดจากการรบกวนขัดสิทธิโดยบุคคลภายนอกนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความรู้ข้อเท็จจริงของผู้ขาย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อหากเกิดการรบกวนขัดสิทธิโดยบุคคลภายนอกตามที่กฎหมายกำหนด แม้ผู้ขายจะไม่รู้ถึงการมีอยู่ของสิทธิของบุคคลภายนอกนั้นก็ตาม

กฎหมายไม่ได้กำหนดถึงเวลาที่ผู้ขายจะต้องทำให้สินค้าปลอดจากการรบกวนขัดสิทธิไว้เป็นการเฉพาะ แต่จากมาตรา 475 ซึ่งกำหนดเหตุแห่งการรบกวนขัดสิทธิที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบไว้ 2 กรณีคือ บุคคลภายนอกมีสิทธิเหนือทรัพย์สินในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย และความผิดของผู้ขายจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ขายจะต้องทำให้สินค้าปลอดจากสิทธิของบุคคลภายนอกในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย นอกจากนี้ การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบหากมีความผิดด้วย เนื่องจากความผิดของผู้ขายอาจเกิดได้ทั้งก่อนหรือหลังทำสัญญาซื้อขายแล้ว ดังนั้น หน้าที่ของผู้ขายจึงรวมไปถึงภายหลังจากที่ทำสัญญาแล้วด้วย กล่าวคือ หลังทำสัญญาซื้อขายแล้ว ผู้ขายมีหน้าที่ต้องไม่กระทำความผิดอันส่งผลให้ผู้ซื้อถูกรบกวนขัดสิทธิโดยบุคคลภายนอก

หากผู้ขายไม่ทำหน้าที่ของตนภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยหลักแล้ว ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้มีการยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายไว้ในกรณีที่ผู้ซื้อรู้ถึงการรบกวนขัดสิทธิของบุคคลภายนอกอยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญา การรบกวนขัดสิทธินั้นเกิดจาก ภาระจำยอมโดยกฎหมาย<sup>2</sup> และกรณีผู้ซื้อไม่เรียกผู้ขายเข้ามาในคดีที่ต่อสู้กับบุคคลภายนอก และนอกจากการยกเว้นความรับผิดชอบโดยกฎหมายแล้ว คู่สัญญาสามารถที่จะตกลงยกเว้นความรับผิดชอบระหว่างกันได้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่มีการกำหนดวิธีการเยียวยาไว้เป็นการเฉพาะในกรณีความรับผิดชอบของผู้ขายเมื่อผู้ซื้อถูกรบกวนขัดสิทธิโดยบุคคลภายนอก ดังนั้น วิธีการเยียวยาจึงต้องพิจารณาตามหลักทั่วไปในเรื่องหนี้และเรื่องสัญญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดอายุความในเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขายเกี่ยวกับสิทธิในทรัพย์สินที่ซื้อขายไว้ในกรณีผู้ไม่ได้เข้าสู่คดีเดิมหรือผู้ซื้อประนีประนอมยอมความ

<sup>2</sup> เนื่องจากเรื่องภาระจำยอมโดยกฎหมายนั้นเป็นกรณีที่เกี่ยวข้อเฉพาะการโอนอสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องนอกขอบข่ายการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น การรบกวนสิทธิโดยภาระจำยอมโดยกฎหมายจึงไม่อยู่ในขอบข่ายของวิทยานิพนธ์นี้

หรือยอมตามบุคคลภายนอกไว้ในมาตรา 481 โดยกำหนดอายุความไว้ 3 เดือนนับแต่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุดหรือนับแต่วันที่ประนีประนอมยอมความหรือยอมตามบุคคลภายนอก ส่วนกรณีอื่น ๆ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้มีการกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องอาศัยหลักทั่วไปตามมาตรา 193/30 คือกำหนดอายุความ 10 ปี